

Sas Ede:
SZARKA, HOLLÓ, FÜLEMÜLE

Mondjátok meg nekem, kedves kis barátaim, melyik a szebb nóta: a szarka-csörgés, a hollókárogás, vagy a fülemiledal: Ugye bizony: könnyű a választás a három közül.

De hát azt tudjátok-e, hogy valamikor réges-régen, a szarka nem csörgött olyan kellemetlenül, a holló sem károgott oly fülhasítóan, hanem ők is olyan szépen énekeltek, hogy csupa gyönyörűség volt hallgatni.

Mért nem énekel ma már a szarka meg a hollómadár?

Hajdanában, mikor még tündérek éltek a földön, a madarak mind Tündérország bűbájos kertjében laktak. Ott fészkeltek az aranygyümölcsös ágakon, ringatóztak a gyémántharmatos gallyakon és olyan szépen énekeltek, hogy ha arra futott a sebes szellő, még az is meglapult a bokrok között: úgy hallgatta a madáréneket.

Verőfényes vasárnap délután történt, hogy a tündérkirály leánya sétálni ment a kertbe. Leheveredett egy terebélyes tölgyfa alá. A tölgyfa ágain ott ugrált a szarkamadár. Olyan hetykén billegette a farkát, mintha ő volna az úr az egész tündérkertben.

Csengő, lágy, kérő hangon azt mondta neki a tündérlány:

*Szarkamadár, szarkamadár:
Elbágyasztott a napsugár.
Erdő legyez hűvös árnyal,
Altasson el a madárdal...
Hadd csengjen hát az a nóta:
Nem kell neked ahhoz kóta!*

A kapzsi szarka a tündérkisasszony fényes karperecére sandított, amely csupa ragyogó csillagokból volt csinálva. Aztán azt mondta:

– Nem énekelek biz’ én addig, amíg nekem nem adod azt a fényes csillagos karperecét, ami a kezed csuklóján csillog-villog!

A tündérkirály lánya sajnálta a karperecét, de nagyon vágyott a madárénekre, hát odaadta a kapzsi szarkának. A szarka fogta, elvitte egy odvas fába. Csak amikor a kincse biztonságban volt, akkor énekelt a királykisasszonynak, aki édesen elaludt a lágy nóta mellett...

Alig bírták vacsorára felköltetni: pedig esti hajnalhasadás volt a vacsora, szép pirosra sütvé, aztán rigófütyüléssel körülrakva: kedves eledele a királykisasszonynak...

Másnap délután ismét olyan melegen sütött a nap, hogy még a tündérkirály nagy bundás kutyája is a nyelvét lógatta. A tündérkirály aranyhajú lánya megint csak leheveredett egy jegenyefa alá, megint csak kedve kerekedett egy kis madáréneket hallgatni. A jegenyefa tetejében ott ült egy vén holló feketében.

Azt mondta neki a tündérr király lánya:

*Hollómadár, hollómadár:
Elbágyasztott a napsugár,
Erdő legyez hűvös árnyal,
Altasson el a madárdal...
Hadd csengjen hát az a nóta:
Nem kell neked ahhoz kóta!*

A ravasz holló a királykisasszony fülönfüggőjére sandalított félszemmel:

– Nem éneklek biz’ én addig, míg ide nem adod nekem a gyémántos fülönfüggődöt.

Mit tegyen a királylány? Majd meghalt egy kis csengő, zengő madárdalért. Kikapcsolta a fülönfüggőjét és odaadta a ravasz hollómadárnak.

A holló eltette a gyémántos drágaságot a fészke fenekére s azután énekelt egyet a királykisasszonynak, aki jóízűen elszenderedett. Úgy elaludt bizony a királykisasszony, hogy vacsorára is alig bírták felkelteni: pedig holdsugár volt a vacsora, szelíd esti szellősóhajtással: kedves étele a tündérr király leányának...

Nos, fölvirradt a harmadik nap is. Megint csak olyan meleg volt, hogy még a kősziklák is izzadtak: izzadságukból megannyi hegyi patak támadt.

A királykisasszony ismét a kert hűvös fái alá menekült. Megint csak szeretett volna madáréneket hallani: de hát a madarak megbújtak a lomb között és hallgattak a nagy melegben. Kérni meg nem mert egy madarat se, mert félt, hogy megint valami drágaságot követelnek tőle. Pedig, ha az édesanyja megtudja, hogy elosztogatja a csecsebecsét, egyszeribe aranyborsóra térdepelteti a sarokba. Szomorúan feküdt le egy orgonabokor alá. Bizony, bizony a könnye is pergett, hogy nem hallgathat madáréneket.

Hát egyszerre, – micsoda bűbajos hangok ütötték meg a fülét!

Olyan gyönyörűséges madárdal, aminőt még sohasem hallott életében.

Reszkettek örömben a fűszálak és a virágok. Mélységes csendben figyelt az egész kert. A királykisasszony kíváncsian jártatta körül a szemét.

Hát egy egyszerű, kopott szürke madárka ült az orgonabokor alján, az énekelt olyan bűvös bájosan.

– Hát te mért énekelsz nekem, holott nem is kértelek? – Nem is adtam neked semmit érte – kérdezte az aranyhajú kisasszony a szürke énekestől.

Felelt rá a fülemüle:

– Én már csak énekelek, mert a jó Isten azért adott hangot, dalt a madárnak, hogy a jó emberek szívét felvidítsa vele. Nem kérek én az énekemért semmit: elég jutalom az nekem, ha mások gyönyörűséggel hallgatják!

Aztán rákezd ismét, lágyan, bűbajosan, szívrehatóan:

*Dalolgotok, énekelek,
Hallgassátok, jó emberek!*

*Édes dalom aki hallja:
Repressen a szíve rajta:
Örömkönnyet sírjon bele:
Én vagyok a fülemüle...*

Soha olyan boldogan nem aludt a tündérr király leánya, mint a fülemüledal muzsikája mellett. Az este volna még csak nehéz vacsorára felköltetni, pedig liliomillat volt a vacsora, aztán tücsökciripelés volt hozzá feltálalva: kedves étele a királykisasszonynak.

Hanem másnap a vacsora mellett a királylány elmondta a félmérföldes szakállú édesapjának, hogy a szarka, a holló csak akkor énekeltek neki, amikor valami fényes csecsebecsét kaptak. A fülemüle pedig ingyen is elfújta a legszebb nótáját.

Több se kellett a félmérföldes szakállú tündérr királynak! Másnap mindjárt maga elé parancsolta a szarkát:

– No, te kapzsi jószág! Megbüntetlek ám, ahogy megérdemled! Soha életedben nem fogsz többé énekelni. Csak csörögni fogsz.

Aztán maga elé idézte a vén hollót:

– Kár volt ilyen kapzsinak lenni neked is, hollómadár! Te se akartál ingyen énekelni? No, hát elveszem tőled a hangodat, nem fogsz többé énekelni, csak rikácsolni.

A fülemülét ellenben maga kereste fel a király az orgonabokorban és megáldotta, hogy mindig olyan szépen, bűbájosan énekeljen, hogy dicsérik, áldják az emberek.

S a tündérr király szava betellett. A kis fülemüle ma is kedves madara mindenkinek. A szarka meg csak csörög. A holló meg feketében gyászol s egyre kesereg az elveszett szép hangjáért:

– Kár, kár, kár!

(1910)